

Ο Θεσμός της Διαιτησίας στην Κύπρο

Του κ. Αγ. Χρ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ

L.L.B., L.L.M., Barister, Dipl.M - ADR, MCIArb¹

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Προς τον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας της Κένυας διατυπώθηκε η εξής άποψη²:

«Η διαιτησία αποτελεί εναλλακτική διαδικασία επίλυσης διαφορών. Η μακρά διεξαγωγή της δίκης στα πλαίσια της κρατικής δικαιοσύνης, η χρήση χρονοβόρων ένδικων μέσων που επαυξάνουν τις καθυστερήσεις, η εξοικείωση των διαιτητών με το αντικείμενό τους, η ανελαστικότητα της τακτικής δικαιοσύνης, είναι μερικοί από τους λόγους για τους οποίους έχει ανθίσει και καθιερωθεί ο θεσμός της διαιτησίας για ποικίλης φύσεως διαφορές: Αποτελεί χαρακτηριστικό συμπλήρωμα κάθε σύγχρονου νομικού συστήματος.»

Αυτό το απόσπασμα συνοψίζει μερικούς από τους κυριότερους λόγους για τους οποίους η διαιτησία, σε αρκετές περιπτώσεις, δυνατόν να αποτελεί την προτιμότερη μέθοδο επίλυσης διαφορών. Δηλαδή απαντά μερικώς στο ερώτημα: γιατί να αναζητούμε άλλες μεθόδους επίλυσης διαφορών πέραν της Δικαστικής οδού;

Ιδιαίτερη έμφαση αξίζει στην *ελαστικότητα* της διαιτητικής διαδικασίας. Η διαιτησία αναπτύχθηκε πάνω στην αρχή της αυτονομίας των μερών. Συνεπώς δίδει στα μέρη τη δυνατότητα να καθορίζουν και προσαρμόζουν τη διαδικασία στα μέτρα των ίδιων και ανάλογα με τη φύση της διαφοράς τους. Επιπρόσθετο πλεονέκτημα της διαιτησίας είναι η *εχεμύθεια*. Σε αντίθεση με τις δικαστικές διαδικασίες, η διαιτησία συνήθως διενεργείται ιδιωτικά, κατά τρόπο που η δημοσιοποίηση των διαφορών μπορεί να περιοριστεί σε μεγάλο βαθμό. Συνεπώς περιορίζει τη ζημιά των διαδίκων. Ταυτόχρονα αυξάνει τις πιθανότητες συμφιλίωσής τους.

Ο θεσμός έχει γνωρίσει μεγάλη ανάπτυξη στην Κύπρο. Ειδικά σε οικοδομικές διαφορές, η επίλυση διαφορών με διαιτησία είναι πλέον ο κανόνας. Με τον εκσυγχρονισμό του θεσμού, την εξειδίκευση των διαιτητών και την εξοικείωση των επαγγελματιών με τις διαδικασίες του, θα μπορούσε να αποτελέσει τη βασική μέθοδο επίλυσης διαφορών σε πολλούς άλλους τομείς.

Η αρχή είναι ότι η επίλυση ιδιωτικών διαφορών επιτυγχάνεται από Δικαστή, που είναι κρατικό όργανο, σε κρατικούς χώρους, με βάση ουσιαστικούς κανόνες δικαίου και ακολουθώντας διαδικασίες που είναι κρατικοί νόμοι³. Η επίλυση με προσφυγή στη διαιτησία δεν αποτελεί ρήγμα⁴ στην παραπάνω αρχή. Καθίσταται

¹ Δικηγόρος, Μέλος της Δ.Ε.Π.Ε., Χρήστος & Τηλέμαχος Γεωργιάδης, Πάφος

² *Γεν. Εισ. Δημ. της Κένυας v. Bank Fur Arbeit und Wirtschaft A.G.* [1999] 1 A.A.Δ.585, σελ.590.

³ Lord Denning, *The Discipline of Law* (London: 1979, Butterworths), σελ.290.

⁴ Daniel Misteravich, "Limits of Alternative Dispute Resolution: Preserving Judicial Function", (1992-1993) 70 *U. Det. Mercy L. Rev.* 37, σελ.37.

δυνατή σε εφαρμογή της αρχής του ελευθέρως συμβάλλεσθαι. Η επίλυση μέσω της Δικαστικής οδού εύκολα εκθέτει τη σχέση των συμβαλλόμενων σε επιθετικές τακτικές, που συχνά προκαλούν στη σχέση ανεπανόρθωτη ζημιά. Με τη διαιτησία, αυτές οι διαφορές μπορούν να επιλυθούν μακριά από τη δημοσιότητα, σε πιο φιλική διαδικασία και σε πιο ευνοϊκό για συμβιβασμό περιβάλλον. Επομένως η διαιτησία είναι ιδιαίτερα χρήσιμη μέθοδος επίλυσης διαφορών σε συνεχείς εμπορικές σχέσεις. Παράδειγμα είναι οι σχέσεις ξενοδόχων-τουριστικών πρακτόρων και παραγωγών-προμηθευτών.

Επιπρόσθετα, η διαιτησία μπορεί να αποτελέσει αποτελεσματικό εργαλείο επίλυσης διαφορών που απαιτούν εξειδίκευση. Αν και τα παραδείγματα είναι αμέτρητα, αναφέρονται ενδεικτικά οι διαφορές σε σχέση με ενέργεια, ασφαλιστικά συμβόλαια και πωλήσεις μετοχών και επιχειρήσεων. Σε αυτές τις διαφορές, οι διάδικοι έχουν τη δυνατότητα επιλογής διαιτητή με εξειδικευμένες στον ανάλογο τομέα γνώσεις. Με την ορθή επιλογή διαιτητή, αναμένεται οι διάδικοι να αποκτούν εμπιστοσύνη στη διαδικασία και έτσι να καθίσταται πιο εφικτή η τελεσιδικία με την έκδοση της διαιτητικής απόφασης.

Επί της ουσίας, στο πρώτο μέρος του παρόντος μελετήματος σκιαγραφούνται κάποια από τα βασικότερα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του θεσμού. Ακολουθεί στο δεύτερο μέρος επισκόπηση της Κυπριακής νομοθεσίας για τη διαιτησία, με πρόθεση να τονιστεί η ανάγκη εκμοντερνισμού της. Στο τρίτο μέρος γίνεται αναφορά στη σημασία και τα αποτελέσματα του συνυποσχετικού διαιτησίας. Τέλος, γίνονται κάποιες εισηγήσεις για εκσυγχρονισμό του θεσμού στην Κύπρο, με αναφορά σε παραδείγματα άλλων χωρών.

1. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Έχει παρατηρηθεί ότι οι δημοσιευμένοι ορισμοί του θεσμού είναι περίπου ισάριθμοι με τους σχολιαστές του⁵. Η απόδοση ορισμού με αναφορά στη διαδικασία δεν είναι εύκολο επιχείρημα αφού ο θεσμός οφείλει σε μεγάλο βαθμό την επιτυχία του στην παροχή ευελιξίας καθορισμού της διαδικασίας. «Διαιτησία» είναι μια ιδιωτική μέθοδος επίλυσης διαφορών⁶. Δεν είναι «προστάδιο για την προσφυγή στο δικαστήριο». «Αποτελεί αυτοτελή και ανεξάρτητη διαδικασία με τους δικούς της διαδικαστικούς και αποδεικτικούς κανόνες, ανάλογους βέβαια προς εκείνους των δικαστικών διαδικασιών...»⁷ Χαρακτηριστικά της διαιτησίας είναι, μεταξύ άλλων, ότι: (α) Προκύπτει από συμβατική ρύθμιση· (β) μεταξύ δύο ή περισσότερων μερών· (γ) που συναινούν στον περιορισμό του δικαιώματός τους για πρόσβαση στα Δικαστήρια· (δ) αναφορικά με συγκεκριμένη τάξη ζητημάτων· (ε) από τα οποία

⁵ G. Born, *International Commercial Arbitration—Commentary and Materials* (The Hague: 3rd ed., 2004, Kluwer), σελ.1. Βλ. ακόμη: Κωνστ. ΓΕ. Αθανασόπουλος, Β. Δελιθέου, *Οι Ελληνικές ιδιωτικές επενδύσεις σε χώρες των Βαλκανίων και το Ελληνικό Σχέδιο Οικονομικής Ανασυγκρότησης των Βαλκανίων* (Αθήναι, 2005, εκδ. ΚΕΜΕΑΝ), σελ. 110 επόμ.

⁶ A. Redfern; and M. Hunter, *Law and Practice of International Commercial Arbitration* (London: 4th ed. (Student), 2004, Sweet & Maxwell), παρ.1-01.

⁷ *Κούλλουρου v. Σ.Π.Ε. Αθηαίνου* [2005] 1 Α.Α.Δ.987, σελ.990.

προέκυψαν ή δυνατόν να προκύψουν μεταξύ τους διαφορές· (στ) επιλέγοντας ιδιωτική επίλυση των διαφορών με απόφαση διαιτητή· (ζ) σε διαδικασία κατ' αρχήν προσομοιάζουσα με δικαστική· (η) καθορίζοντας ή διατηρώντας το δικαίωμα να καθορίσουν εκ συμφώνου κάποιες από τις παραμέτρους της· (θ) και εξουσιοδοτώντας τον διαιτητή να αποφανθεί για τις εναπομείνουσες.

2. ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Εσωτερικές Διαιτησίες Βάσει Συνυποσχετικού

Στην Κύπρο υπάρχει δυϊκό σύστημα διαιτησίας. Αποκλειστικά για διεθνείς εμπορικές διαιτησίες εφαρμόζεται ο Περί Διεθνούς Εμπορικής Διαιτησίας Νόμος του 1987⁸. Σε όλες τις άλλες διαιτησίες βάσει συνυποσχετικού εφαρμόζεται ο Περί Διαιτησίας Νόμος («ο ΠΔΝ»). Αυτό φαίνεται να συνιστά κοινή πεποίθηση, αν και δεν προκύπτει σαφώς από το κείμενο του ΠΔΝ⁹.

Ο ΠΔΝ θεσπίστηκε στις 06/01/44 και εδραίωσε ένα σύστημα διαιτησίας σχεδόν πανομοιότυπο με αυτό του Αγγλικού Περί Διαιτησίας Νόμου του 1950. Από τη θέσπισή του ουδέποτε τροποποιήθηκε. Λίγα αναφέρει ο νόμος σε σχέση με τις εξουσίες του διαιτητή¹⁰. Ελάχιστα για τη διαιτητική διαδικασία¹¹. Αντίθετα με τη σύγχρονη τάση για περιορισμό της δυνατότητας Δικαστικής παρέμβασης¹², ο ΠΔΝ εφοπλίζει τα Κυπριακά Δικαστήρια με ευρείες εξουσίες¹³. Παραδείγματα αποτελούν: Η εξουσία αναπομπής ή ακύρωσης απόφασης λόγω «κακού χειρισμού»¹⁴ και η παραπομπή νομικού ζητήματος ή απόφασης (ως ειδικής υπόθεσης) για να αποφασιστούν από το Δικαστήριο¹⁵. Από την άλλη, έχει διαπιστωθεί πως οι εξουσίες που ο ΠΔΝ παρέχει στα Δικαστήρια μερικές φορές δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες της μοντέρνας διαιτητικής πρακτικής¹⁶. Οι περισσότεροι που ασχολούνται με τη διαιτησία στην Κύπρο θα συμφωνούσαν ότι η νομοθετική εξουσία οφείλει να εξετάσει το ενδεχόμενο εκσυγχρονισμού χωρίς άλλη καθυστέρηση.

Διεθνείς Εμπορικές Διαιτησίες

Με τον Περί Διεθνούς Εμπορικής Διαιτησίας Νόμος του 1987 («ο ΠΔΕΔΝ»), η Κύπρος υιοθέτησε, με ελάχιστες προσαρμογές, τον Πρότυπο Νόμο της Επιτροπής

⁸ Άρθρο 3(1) του Περί Διεθνούς Εμπορικής Διαιτησίας Νόμου του 1987.

⁹ Άρθρα 31-33 του ΠΔΝ.

¹⁰ Άρθρα 16 & 27 και Πρώτο Παράρτημα, Άρθρα 4-9.

¹¹ Άρθρα 13 & 30 και Περί Διαιτησίας Διαδικαστικοί Κανονισμοί («The Rules of Court applicable to proceedings under this Law are the Civil Procedure Rules...»).

¹² M. J. Mustill; and S. C. Boyd, *Commercial Arbitration* (London: 2nd ed., 1989, Butterworths), σελ.5.

¹³ Βλ., μεταξύ άλλων: Δεύτερο Παράρτημα.

¹⁴ Άρθρο 20.

¹⁵ Άρθρο 27.

¹⁶ Βλ. πρόσφατο παράδειγμα στην: *Nationwide Shipping Inc. v. Athena, Αγωγή Ναυτοδικείου Αρ.33/09, αίτηση ημερ.28/09/09, απόφαση ημερ.15/01/10* (όπου ακυρώθηκε ενδιάμεσο διάταγμα προς υποστήριξη διαιτητικής διαδικασίας).

Διεθνούς Εμπορικού Δικαίου των Ηνωμένων Εθνών¹⁷. Ο ΠΔΕΔΝ ρητά περιορίζει τις εξουσίες Δικαστικής παρέμβασης¹⁸. Προνοεί μηχανισμούς ρύθμισης της διαιτητικής διαδικασίας¹⁹. Καθορίζει αναλυτικά τις υποχρεώσεις και εξουσίες του διαιτητή²⁰. Δίδει στο Δικαστήριο εξουσία έκδοσης συντηρητικών μέτρων προς υποστήριξη της διαιτητικής διαδικασίας²¹. Περαιτέρω, περιλαμβάνει πρόνοιες καθορισμού του εφαρμοστέου στην ουσία της διαφοράς δικαίου²². Πολύ σημαντικό γνώρισμά του είναι ότι οι λόγοι ακύρωσης²³ ή άρνησης αναγνώρισης²⁴ διαιτητικής απόφασης που επιτρέπει είναι πολύ *περιορισμένοι* σε σχέση με αυτούς του ΠΔΝ. Ας σημειωθεί ότι η UNCITRAL έκδωσε τροποποιημένο Πρότυπο Νόμο το 2006²⁵. Οι τροποποιήσεις περιλαμβάνουν: Ρητή αναφορά στην ανάγκη ομοιόμορφης εφαρμογής του Νόμου από τις χώρες που τον έχουν υιοθετήσει²⁶, εκσυγχρονισμένο ορισμό της διαιτητικής ρήτηρας²⁷, ευρείες εξουσίες έκδοσης συντηρητικών μέτρων από τον διαιτητή²⁸. Θα ήταν συνετό να εξεταστεί το ενδεχόμενο ανάλογων τροποποιήσεων του ΠΔΕΔΝ.

Έγινε αναφορά στην εισαγωγή σε μερικούς από τους λόγους που καθιστούν τη διαιτησία δημοφιλή μέθοδο επίλυσης διαφορών. Στο χώρο της διεθνούς διαιτησίας, επιπρόσθετο και βαρυσήμαντο λόγο επιλογής της διαιτησίας είναι η τυχούσα εφαρμογή της *Σύμβασης της Νέας Υόρκης*²⁹. Τη Σύμβαση έχουν προσυπογράψει 144 κράτη μέχρι σήμερα³⁰, μεταξύ των οποίων η Ελλάδα το 1961³¹ και η Κύπρος το 1979³². Όπως αναφέρουν οι Redfern και Hunter, η Σύμβαση είναι η σημαντικότερη διεθνής συνθήκη για διεθνείς εμπορικές διαιτησίες. Αποτέλεσε καθοριστικό παράγοντα στην αναγωγή του θεσμού της διαιτησίας ως της επικρατούσας μεθόδου επίλυσης διεθνών διαφορών³³.

Η Σύμβαση εφαρμόζεται σε όλες τις μη εσωτερικές (domestic) διαιτησίες και διαιτητικές αποφάσεις³⁴. Επιφορτίζει τα Δικαστήρια όλων των κρατών μελών με την

¹⁷ UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration (1985): http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-arb/06-54671_Ebook.pdf.

¹⁸ Άρθρο 6.

¹⁹ Άρθρα 4, 5, 10, 11, 16, 18-27 & 32.

²⁰ Άρθρα 12-15, 17 & 33.

²¹ Άρθρο 9.

²² Άρθρο 28.

²³ Άρθρο 34.

²⁴ Άρθρα 35 & 36.

²⁵ http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-arb/07-86998_Ebook.pdf.

²⁶ Άρθρο 2^A.

²⁷ Άρθρο 7.

²⁸ Άρθρο 17.

²⁹ Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (1958): <http://www.uncitral.org/pdf/1958NYConvention.pdf>.

³⁰ <http://www.newyorkconvention.org/new-york-convention-countries/contracting-states>.

³¹ ν.δ.19/19.9.1961. Βλ. γενικά: Άγγελος Φουστούκος, *Διαιτησία (Μελέτες, Άρθρα, Παρεμβάσεις)*, (Αθήνα-Κομοτηνή: 2000, Αντ. Ν. Σάκκουλα), σελ.77-85.

³² Περί της Συμβάσεως περί της Αναγνώρισεως και Εκτελέσεως Αλλοδαπών Διαιτητικών Αποφάσεων (Κυρωτικός) Νόμος του 1979.

³³ Redfern & Hunter (παραπάνω, αρ.6), παρ.1-147.

³⁴ Άρθρο I(1).

υποχρέωση να παραπέμπουν σε διαιτησία διαφορές που εμπίπτουν σε συνυποσχετικά διαιτησίας³⁵. Η Σύμβαση προβλέπει απλοποιημένη διαδικασία αναγνώρισης και εκτέλεσης διαιτητικών αποφάσεων που εκδόθηκαν σε κράτος μέλος³⁶. Περιπλέον, περιορίζει σε μεγάλο βαθμό τους λόγους για τους οποίους τα Δικαστήρια κρατών μελών μπορούν να αρνηθούν την αναγνώριση³⁷ διαιτητικής απόφασης που προέρχεται άλλο κράτος μέλος. Δηλαδή θεσμοθετεί ιδιαίτερα ευνοϊκό καθεστώς αναγνώρισης διαιτητικών αποφάσεων. Σε πολλές περιπτώσεις, η αναγνώριση διαιτητικής απόφασης βάσει της Σύμβασης είναι πολύ πιο απλή, γρήγορη και αποτελεσματική διαδικασία από ότι η αναγνώριση αλλοδαπών Δικαστικών Αποφάσεων. Επομένως και ξεκάθαρα, η εφαρμογή της Σύμβασης καθιστά επιτακτική την επιλογή διαιτησίας για επίλυση διεθνών διαφορών.

Μέσω Δικαστηρίου

Επιπρόσθετα των προαναφερθέντων, τα Κυπριακά Δικαστήρια έχουν εξουσία να παραπέμπουν σε διαιτησία οποιαδήποτε *διαφορά ή θέμα* που εγείρεται σε πολιτική διαδικασία. Σε περίπτωση που όλοι οι διάδικοι συμφωνούν, το Δικαστήριο δύναται να διατάξει παραπομπή της διαφοράς ή του θέματος σε επίσημο ή ειδικό διαιτητή για *έρευνα ή έκθεση*³⁸. Διαζευκτικά, το Δικαστήριο μπορεί να παραπέμψει τη διαφορά ή το θέμα για *εκδίκαση* από απλό ή ειδικό διαιτητή³⁹. Με την ολοκλήρωση της διαιτησίας, το Δικαστήριο δύναται να υιοθετήσει την έρευνα, έκθεση ή απόφαση του διαιτητή, ως Δικαστική απόφαση⁴⁰.

Ιδιαίτερης σημασίας είναι ότι η εξουσία για παραπομπή σε *εκδίκαση* παρέχεται και χωρίς τη συναίνεση των διαδίκων, αν το Δικαστήριο κρίνει ότι η διαφορά απαιτεί «μακράν εξέτασιν εγγράφων ή οιαδήποτε επιστημονικήν ή επιτόπιον έρευναν» που δεν είναι κατάλληλο να γίνει από το Δικαστήριο⁴¹, ή αν το αμφισβητούμενο θέμα αφορά σε ζητήματα λογαριασμών⁴². Πρέπει να σημειωθεί όμως ότι, σε αυτές τις περιπτώσεις, φαίνεται να μην εφαρμόζονται οι πρόνοιες του ΠΔΝ ή του ΠΔΕΔΝ, αφού δεν υπάρχει συνυποσχετικό διαιτησίας. Εν πάση περιπτώσει αυτή η εξουσία σπανιότατα εφαρμόζεται στην πρακτική.

Σε όλες τις περιπτώσεις παραπομπής σε διαιτησία από το Δικαστήριο, η διαδικασία καθορίζεται από τη Διαταγή 49 των Περί Πολιτικής Δικονομίας Διαδικαστικών Κανονισμών και τις διαταγές του Δικαστηρίου⁴³. Η Διαταγή 49

³⁵ Άρθρο II(3).

³⁶ Άρθρο IV.

³⁷ Άρθρο V.

³⁸ Άρθρο 35(1).

³⁹ Άρθρο 36(1)(α).

⁴⁰ Άρθρα 35(2) & 37(2).

⁴¹ Άρθρο 36(1)(β).

⁴² Άρθρο 36(1)(γ).

⁴³ Άρθρο 37(1). Οι Περί Πολιτικής Δικονομίας Διαδικαστικοί Κανονισμοί είναι διαθέσιμοι στην ιστοσελίδα: <http://www.cylaw.org/cpr.html>.

θεσπίστηκε επί Αγγλοκρατίας⁴⁴ και διατηρήθηκε σε ισχύ μέχρι σήμερα⁴⁵, με ελάχιστες τροποποιήσεις. Καθορίζει διαδικασία που σίγουρα δεν ανταποκρίνεται στην σημερινή πρακτική⁴⁶. Και προκαλεί σύγχυση αφού και η ίδια δίδει εξουσία στο Δικαστήριο να παραπέμπει αγωγή σε διαιτησία⁴⁷. Επιπρόσθετη σύγχυση προκαλεί η αναφορά στην εν λόγω Διαταγή σε συναίνεση των διαδίκων⁴⁸, ενώ εφαρμόζεται και σε περιπτώσεις παραπομπής χωρίς τέτοια συναίνεση.

Υποχρεωτική (Mandatory) ή Δια Νόμου (Statutory)

Επίσης, στην Κύπρο υπάρχουν δεκάδες νόμοι που προνοούν υποχρεωτική διαιτησία⁴⁹. Σε μερικούς αναφέρεται ρητά ότι εφαρμόζονται οι διατάξεις «της εκάστοτε ισχυούσης νομοθεσίας περί διαιτησίας»⁵⁰. Όμως, στην απουσία συνυποσχετικού, προφανώς δεν εφαρμόζεται πλήρως ο ΠΔΝ ή ο ΠΔΕΔΝ (ανάλογα με την περίπτωση). Για τον ίδιο λόγο, η υποχρεωτική διαιτησία είναι διαιτησία μόνο στο όνομα, αφού στερείται βασικών χαρακτηριστικών του θεσμού. Περιπλέον, είναι αμφίβολο αν η υποχρεωτική παραπομπή σε διαιτησία (ή άλλη εξωδικαστηριακή μέθοδο επίλυσης διαφοράς) είναι συμβατή με το Άρθρο 6 της Σύμβασης για την Προάσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (δικαίωμα σε δημόσια ακροαματική διαδικασία)⁵¹. Παρόμοιο ζήτημα εξετάστηκε πρόσφατα από το Πολιτικό Δικαστήριο της Μάλτας, που αποφάσισε ότι, υπό τις περιστάσεις, υπήρξε παραβίαση του Άρθρου 6⁵². Το ζήτημα δεν έχει αντιμετωπιστεί από τα Κυπριακά Δικαστήρια μέχρι σήμερα⁵³.

⁴⁴ Βάσει των Άρθρων 37 & 4 του Courts of Justice (Supplementary Provisions) Law.

⁴⁵ Άρθρο 78 και Τρίτο Παράρτημα του Courts of Justice Law· και Άρθρο 30 του Περί Δικαστηρίων Νόμου του 1960.

⁴⁶ Ανδρέας Δημητρίου, “The Preliminary Meeting Do’s and Don’t’s” (11/06/10) *Ομιλία στο Cyprus Dispute Resolution Forum*: <http://www.imh.com.cy/assets/files/CONFERENCES%202010/Andrew%20Demetriou%20CIARB%202010.pdf>.

⁴⁷ Κανών 4.

⁴⁸ Κανόνες 1-4.

⁴⁹ π.χ. Άρθρο 40 του Περί Αναπτύξεως Ηλεκτρισμού Νόμου· Άρθρο 8 του Περί Δημοσίων Οδών Νόμου· Άρθρο 52 του Περί Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας Νόμος του 1998· Άρθρο 52 του Περί Συνεργατικών Εταιρειών Νόμου του 1985· και Άρθρο 7 του Περί Αρωγής της Εσπεριδοκαλλιέργειας Νόμου.

⁵⁰ π.χ. Άρθρο 52(2)(β) του Περί Συνεργατικών Εταιρειών Νόμος του 1985.

⁵¹ Shirley Shipman, “Court Approaches to ADR in the Civil Justice System”, (2006) 25 *C.J.Q.* 181, σελ.191.

⁵² *Joseph Muscat v. Prime Minister, the Minister of Justice and the Att. Gen.*, Πολιτικό Δικαστήριο Μάλτας, απόφαση ημερ.29/05/09. Δεν υπάρχει μετάφραση της απόφασης στα Αγγλικά ή τα Ελληνικά, αλλά περιλαμβάνεται περίληψη και ανάλυσή της στο άρθρο: Jotham Scerri-Diacono and Rachel Mamo, “The Constitutionality of Mandatory Arbitration in Malta” (2009) 75(4) *Arbitration* 603.

⁵³ Βλ. όμως σχετικά: *The Co-operative Grocery of Vasilias v. Haralambos N. Ppirou and others* (1962) 4 R.S.C.C.12· και *In re Pericleous* [1985] 1 C.L.R.178, σελ.184.

3. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΣΥΝΥΠΟΣΧΕΤΙΚΟΥ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ

Υπάρχουν διάφοροι τύποι διαιτητικών ρητρών. Ίσως ο πιο συνηθισμένος τύπος που συναντούμε είναι η ρήτρα που περιλαμβάνεται σε συμφωνία και που προνοεί ότι οι διαφορές που ενδεχομένως να προκύψουν μεταξύ των συμβαλλομένων θα παραπεμφθούν σε διαιτησία. Παράδειγμα τέτοιας ρήτρας είναι αυτή που προτείνει το Διεθνές Εμπορικό Επιμελητήριο⁵⁴:

«Όλες οι διαφορές που προκύπτουν από την παρούσα σύμβαση ή έχουν σχέση με αυτήν θα επιλύονται οριστικά βάσει του Κανονισμού Διαιτησίας του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου από έναν ή περισσότερους διαιτητές που θα ορίζονται συμφώνως προς αυτόν τον Κανονισμό.»

Περαιτέρω, στην Κύπρο συναντούμε αρκετά συχνά κλιμακωτές ρήτρες διαιτησίας (dispute escalation clauses) σε συμβάσεις, όπως στα οικοδομικά συμβόλαια της Μ.Ε.Δ.Σ.Κ.⁵⁵ Ρήτρες δηλαδή που προϋποθέτουν εξάντληση άλλων διαδικασιών επίλυσης της διαφοράς πριν την παραπομπή σε διαιτησία.

Σε όλες τις περιπτώσεις, μια διαιτητική ρήτρα συνιστά συμβατική ρύθμιση που αναλύεται σε τουλάχιστον δύο υποχρεώσεις: (α) Την υποχρέωση των συμβαλλόμενων να παραπέμπουν σε διαιτησία διαφορές που εμπίπτουν στη ρήτρα· και (β) την υποχρέωση συμμόρφωσης των συμβαλλόμενων με ενδεχόμενη διαιτητική απόφαση που εκδίδεται δυνάμει της ρήτρας⁵⁶. Όπως με όλες τις συμβατικές ρυθμίσεις, τα Δικαστήρια δεν τις ανατρέπουν ή τροποποιούν ούτε τις παρακάμπτουν ή αντικαθιστούν με άλλες διαδικασίες. Το έργο των Δικαστηρίων είναι να τις εφαρμόζουν⁵⁷.

Αναστολή Δικαστικής Διαδικασίας λόγω Συνυποσχετικού

Οι παραπάνω αρχές εφαρμόζονται από τα Δικαστήρια, μεταξύ άλλων, ασκώντας την εξουσία που τους παρέχει ο νόμος να αναστέλλουν δικαστικές διαδικασίες λόγω ρήτρας διαιτησίας. Στην Κύπρο, το Άρθρο 8 του ΠΔΝ δίδει στο Δικαστήριο *διακριτική εξουσία* να διατάξει αναστολή της διαδικασίας νοουμένου ότι πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις⁵⁸: (α) Ύπαρξη έγκυρης ρήτρας διαιτησίας· (β) έναρξη διαδικασίας στο Δικαστήριο⁵⁹. (γ) έναρξη διαδικασίας από συμβαλλόμενο στη ρήτρα διαιτησίας εναντίον άλλου συμβαλλόμενου· (δ) η διαδικασία αναφέρεται

⁵⁴ http://www.iccwbo.org/uploadedFiles/Court/Arbitration/other/mc_arb_greek.pdf.

⁵⁵ Μικτή Επιτροπή Δομικών Συμβολαίων Κύπρου.

⁵⁶ Mustill & Boyd (παραπάνω, αρ.12), σελ.103.

⁵⁷ *Northern Regional Health Authority v. Derek Crouch Construction Co Ltd* [1984] 2 All ER 175, σελ.184 (Dunn L.J.) & σελ.186 (Browne-Wilkinson L.J.)· και Α. Ν. Λοΐζου, *Σύνταγμα Κυπριακής Δημοκρατίας* (Λευκωσία: 2001, Καϊλά), σελ.167.

⁵⁸ *Hadjiefstathiou v. D. Stayrinos κ.ά.*, Αγωγή Ε.Δ. Πάφου Αρ.1795/03, *ενδιάμεση απόφαση* ημερ.24/06/04, σελ.16-17· και *Yiola A. Skaliotou v. Christoforos Pelekanos* [1976] 1 C.L.R.251, σελ.258.

⁵⁹ Περιλαμβάνει ανταπαίτηση, βλ.: *Halsbury's Laws of England*, 4th ed., Vol.2 (Reissue) (London: 1991, Butterworths), παρ.623· *Russell on Arbitration* (London: 22nd ed., 2003, Sweet & Maxwell), παρ.7-012· και *Russell on Arbitration* (London: 17th ed., 1963, Stevens & Sons), σελ.70.

σε διαφορά που εμπίπτει στη ρήτρα διαιτησίας⁶⁰. (ε) η αίτηση γίνεται από διάδικο στη διαδικασία· (στ) η αίτηση γίνεται μετά από την εμφάνιση και προτού ο αιτητής παραδώσει οποιοδήποτε δικόγραφο ή προβεί σε οποιοδήποτε άλλο διάβημα στη διαδικασία· και (ζ) ο αιτητής ήταν και είναι πρόθυμος να πράξει οτιδήποτε το αναγκαίο για την κανονική διεξαγωγή της διαιτησίας. Η διαιτητική ρήτρα εφαρμόζεται εκτός αν καταδειχθούν ισχυροί λόγοι που να δικαιολογούν τη μη εφαρμογή της⁶¹. Αν πληρούνται οι εν λόγω προϋποθέσεις, το βάρος απόδειξης είναι στον καθ' ου η αίτηση να αποδείξει ότι το Δικαστήριο πρέπει να απορρίψει την αίτηση για αναστολή⁶².

Παρόμοια ρύθμιση βρίσκεται στο Άρθρο 8 του ΠΔΕΔΝ. Σύμφωνα με αυτή τη διάταξη, το Δικαστήριο οφείλει να αναστείλει δικαστική διαδικασία νοουμένου ότι: (α) Υπάρχει έγκυρη ρήτρα διαιτησία· (β) ηγέρθη διαδικασία στο Δικαστήριο· (γ) από συμβαλλόμενο στη ρήτρα διαιτησίας εναντίον άλλου συμβαλλόμενου· (δ) η διαδικασία αναφέρεται σε διαφορά που εμπίπτει στη ρήτρα διαιτησίας· (ε) η αίτηση γίνεται από διάδικο στη διαδικασία· (στ) η αίτηση γίνεται μετά από την εμφάνιση και προτού ο αιτητής υποβάλει την πρώτη έκθεσή του επί της ουσίας της διαφοράς⁶³.

Διαιτητική Διαδικασία

Η εφαρμογή του ελευθέρως συμβάλλεσθαι έχει κυρίαρχο ρόλο και στη διαιτητική διαδικασία. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, ο ΠΔΕΔΝ περιλαμβάνει αναλυτικές ρυθμίσεις για τη διαιτητική διαδικασία. Στην απουσία ανάλογων ρυθμίσεων στον ΠΔΝ, τα Κυπριακά Δικαστήρια έχουν κληθεί σε αρκετές περιπτώσεις να εξετάσουν τη νομιμότητα διαιτητικής διαδικασίας⁶⁴. Αποτελεί βασική θέση ότι ο διαιτητής ασκεί «οιονεί δικαστική εξουσία»⁶⁵. Συνεπώς οφείλει να εξετάζει ζητήματα διαδικασίας στη βάση των αρχών της *ισότητας* και της *εκατέρωθεν ακρόασης*⁶⁶. Κατά κανόνα, τα Δικαστήρια επιδοκιμάζουν διαδικασίες που καθορίστηκαν με τη συναίνεση των μερών⁶⁷.

Επιπρόσθετα, τα μέρη σε διαιτησία μπορούν να εγκαταλείψουν οποιοδήποτε δικαίωμα να επικαλεστούν σε μεταγενέστερη διαδικασία οποιαδήποτε

⁶⁰ Δεν αποτελεί εμπόδιο ότι πρέπει να εξαντληθούν άλλες διαδικασίες επίλυσης πριν την παραπομπή σε διαιτησία, βλ.: Mustill & Boyd (παραπάνω, αρ.12), σελ.270· και *Channel Tunnel Group v. Balfour Beatty Ltd* [1993] 1 All ER 664, σελ.678.

⁶¹ *Balkanarimpex FTO v. Leasco Ltd* [1994] 1 A.A.Δ.815, σελ.821.

⁶² *Skaliotou* (παραπάνω, αρ.58), σελ.262 & 265.

⁶³ Peter Binder, *International Commercial Arbitration and Conciliation in UNCITRAL Model Law Jurisdictions* (London: 2nd ed., 2005, Sweet & Maxwell), παρ.2-078 – 2-091.

⁶⁴ Για μερικά παραδείγματα, βλ.: Γεωργιάδης (παραπάνω, αρ.53), σελ.1-3.

⁶⁵ *Κούλλουρου* (παραπάνω, αρ.7), σελ.990.

⁶⁶ Σόλων Νικήτας, «Ο Θεσμός της Διαιτησίας: Μια επισκόπηση με αναφορά σε ορισμένες αρχές που διέπουν τη διεξαγωγή της διαιτησίας και η διαπλοκή τους προς σταθερές και διαχρονικές αξίες της δικαιοσύνης» (13/02/04) *Ομιλία στο Κυπριακό Τμήμα του Chartered Institute of Arbitrators*.

⁶⁷ *Alexandrou v. Δήμος Γεροσκήπου*, Γενική Αίτηση Ε.Δ. Πάφου Αρ.126/06, απόφαση ημερ.27/05/09· *c.f. Stasis v. Katsambas* [2001] 1 A.A.Δ.2006.

αντικανονικότητα στη διεξαγωγή της διαιτητικής διαδικασίας⁶⁸. Εγκατάλειψη που ισοδυναμεί με περιορισμό του δικαιώματος προσβολής διαιτητικής απόφασης γενικά είναι αποδεκτή και δεν παραβιάζει το Άρθρο 6 της Σύμβασης για την Προάσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών⁶⁹. Η αδράνεια επίσης μπορεί να θεωρηθεί ως εγκατάλειψη ή εξυπακουόμενη συμφωνία αποδοχής της διαδικασίας⁷⁰. Ενστάσεις αναφορικά με τη διαδικασία πρέπει να εγείρονται άμεσα. Τα Δικαστήρια αποδοκιμάζουν διάδικο που λαμβάνει μέρος σε διαιτησία χωρίς να εγείρει διαδικαστικές ενστάσεις αλλά στη συνέχεια τις επικαλείται για ακύρωση δυσμενούς για τον ίδιο διαιτητικής απόφασης⁷¹.

Ακύρωση Διαιτητικών Αποφάσεων

Κατ' εφαρμογή της συμβατικής ρύθμισης, μια διαιτητική απόφαση είναι εκ πρώτης όψης έγκυρη⁷². Συνεπώς το βάρος απόδειξης ότι δεν πρέπει να εξαναγκαστεί εφαρμογή της, φέρει το μέρος που ζητά ακύρωση. Η σύγχρονη τάση των Δικαστηρίων είναι να τάσσονται υπέρ της επικύρωσης των διαιτητικών αποφάσεων⁷³. Σε αίτηση για ακύρωση διαιτητικής απόφασης, δεν επανεκδικάζονται τα ζητήματα που παραπέμφθηκαν στη διαιτησία. Και το Δικαστήριο παρεμβαίνει στη συμβατική ρύθμιση μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις⁷⁴. Η απόφαση θα *αναπεμφθεί*⁷⁵, αντί να ακυρωθεί, αν αυτό είναι δυνατό υπό τις περιστάσεις⁷⁶. Σε περίπτωση που αποδειχθεί ότι πρέπει να ακυρωθεί ένα μέρος διαιτητικής απόφασης, τα υπόλοιπα μέρη δυνατόν να *διασωθούν*⁷⁷.

Ο ΠΔΕΔΝ αναγνωρίζει αρκετά περιορισμένους λόγους ακυρότητας⁷⁸. Όμως ο ΠΔΝ δίνει στο Δικαστήριο εξουσία ακύρωσης γενικά λόγω «κακού χειρισμού»⁷⁹. Τα Κυπριακά Δικαστήρια έχουν ακολουθήσει και εφαρμόσει την Αγγλική νομολογία αναφορικά με την ακύρωση διαιτητικών αποφάσεων βάσει του ΠΔΝ. Στις πλείστες των περιπτώσεων έχουν ανταποκριθεί στις σύγχρονες ανάγκες του θεσμού.

Οι λόγοι για τους οποίους μια απόφαση μπορεί να αναπεμφθεί ή ακυρωθεί βάσει του ΠΔΝ είναι ότι:

⁶⁸ *Russell* (17th ed.) (παραπάνω, αρ.59), σελ.182-183.

⁶⁹ *Sumukan Ltd v. Commonwealth Secretariat* [2007] 3 All ER 342, σελ.344.

⁷⁰ *Mustill & Boyd* (παραπάνω, αρ.12), σελ.579-582.

⁷¹ *Οικ. Επιχειρ. Στ. Α. Σταύρου v. Τυλλή κ.ά.* [2007] 1 Α.Α.Δ.1172.

⁷² *Petro Kamberian v. HJ. Yianni Kouseth* (1895) 3 C.L.R.77, σελ.79.

⁷³ *Harakis v. Official Receiver* [1978] 1 C.L.R.15, σελ.23-24.

⁷⁴ *Κούλλουρου* (παραπάνω, αρ.7), σελ.990.

⁷⁵ Άρθρο 19.

⁷⁶ *Mustill & Boyd* (παραπάνω, αρ.12), σελ.563-564· και *Γεν. Εισ. Δημ. της Κέννας* (παραπάνω, αρ.2), σελ.590.

⁷⁷ *Russell on Arbitration* (London: 16th ed., 1957, Stevens & Sons), σελ.291-292· *Russell* (17th ed.) (παραπάνω, αρ.59), σελ.347-349· *Mustill & Boyd* (παραπάνω, αρ.12), σελ.564 & 566· και *Charalambos Galatis v. Sofronios Savvides and Another* [1965] 1 C.L.R.87, σελ.103.

⁷⁸ Άρθρο 34. Βλ. επίσης: *Dansk Moller Industry A.S. v. Bentex Minerals Co. Ltd κ.ά.* [2007] 1 Α.Α.Δ.692, σελ.694· και γενικότερα: *Γεν. Εισ. Δημ. της Κέννας* (παραπάνω, αρ.2).

⁷⁹ Άρθρο 20(2) (το ακριβές λεκτικό στο πρωτότυπο Αγγλικό κείμενο του ΠΔΝ είναι: «...misconducted himself or the proceedings, or the award has been improperly procured...»).

(α) Υπήρξε κακός χειρισμός: Δεν υπάρχει ορισμός του κακού χειρισμού. Τα Δικαστήρια προσεγγίζουν το ζήτημα πρακτικά και ανάλογα με τις περιστάσεις της κάθε υπόθεσης⁸⁰. Δεν συνιστά κακό χειρισμό η λανθασμένη αξιολόγηση μαρτυρίας ούτε η εξαγωγή λανθασμένων ευρημάτων και συμπερασμάτων γεγονότων⁸¹. Δηλαδή δεν οδηγεί σε ακυρότητα οποιοδήποτε σφάλμα του διαιτητή. Υπάρχει κακός χειρισμός της διαιτητικής διαδικασίας αν ο χειρισμός της ήταν τόσο κακός ώστε να συνιστά *σοβαρή πλάνη* («substantial miscarriage of justice»)⁸² και προκάλεσε στο παραπονούμενο μέρος *ουσιώδη βλάβη*⁸³.

(β) Υπάρχει εμφανές λάθος ή ελάττωμα⁸⁴ στη διαιτητική απόφαση: Δεν ακυρώνεται διαιτητική απόφαση επειδή το Δικαστήριο θα έφτανε σε διαφορετικό συμπέρασμα επί νομικού ζητήματος⁸⁵. Ούτε αν εύρημα γεγονότων του διαιτητή είναι λανθασμένο⁸⁶. Δυνατόν η απόφαση να ακυρωθεί αν, για παράδειγμα, είναι αόριστη ή ημιτελής⁸⁷.

(γ) Κάποιο ζήτημα που παραπέμφθηκε στη διαιτησία δεν εξετάστηκε ή εξετάστηκε και δεν αποφασίστηκε⁸⁸.

(δ) Έγινε παραδεκτό από τον διαιτητή ότι η διαιτητική απόφαση είναι λανθασμένη λόγω αβλεψίας και ο διαιτητής ζητά να την διορθώσει⁸⁹.

(ε) Μετά την έκδοση της διαιτητικής απόφασης, προέκυψε μαρτυρία που δεν ήταν διαθέσιμη στους διάδικους ούτε μπορούσε με εύλογη επιμέλεια να εντοπιστεί πριν από την έκδοση της απόφασης⁹⁰.

4. ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

Εκσυγχρονισμός Νομοθεσίας

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, ο ΠΔΝ προσομοιάζει στον Αγγλικό Περί Διαιτησίας Νόμο του 1950. Πριν από αρκετές δεκαετίες, έγινε αντιληπτό ότι για να καταστεί το Λονδίνο σημαντικό κέντρο διεθνών διαιτησιών, έπρεπε να περιοριστούν οι Δικαστικές εξουσίες παρέμβασης σε διαιτησίες και να καθοριστούν αποτελεσματικότερες διαιτητικές διαδικασίες. Έτσι θεσπίστηκε ο Περί Διαιτησίας Νόμος του 1979, με τον οποίο διαγράφηκε η πρόνοια για παραπομπή ειδικής

⁸⁰ Mustill & Boyd (παραπάνω, αρ.12), σελ.550-551· και *Halsbury's* (παραπάνω, αρ.59), παρ.694.

⁸¹ *Halsbury's* (παραπάνω, αρ.59), παρ.694.

⁸² *Ibid.*

⁸³ *Harakis* (παραπάνω, αρ.73), σελ.21.

⁸⁴ Ο αιτητής πρέπει στο σώμα της αίτησής του να αναφέρει ειδικά τους λόγους που συνιστούν το λάθος ή ελάττωμα: *Κούλλουρου* (παραπάνω, αρ.7), σελ.991.

⁸⁵ *Σολωμού ν. Laiki Cyprialife*, Πολ. Έφεση Αρ.193/2008, απόφαση ημερ.19/05/10· *c.f.* *Οικονομίδου ν. Φ. Χριστοδούλου και Υιοί Λτδ* [2005] 1 Α.Α.Δ.1152, σελ.1163 (obiter).

⁸⁶ *Russell* (16th ed.) (παραπάνω, αρ.77), σελ.295 & 299· και *Russell* (17th ed.) (παραπάνω, αρ.59), σελ.179-182 & 322-325.

⁸⁷ *Halsbury's* (παραπάνω, αρ.59), παρ.692.

⁸⁸ *Ibid.*· Redfern & Hunter (παραπάνω, αρ.6), παρ.5-30· και Mustill & Boyd (παραπάνω, αρ.12), σελ.131.

⁸⁹ *Halsbury's* (παραπάνω, αρ.59), παρ.692.

⁹⁰ *Ibid.*

υπόθεσης στο Δικαστήριο και η δυνατότητα ακύρωσης διαιτητικής απόφασης λόγω εμφανούς λάθους⁹¹. Αργότερα, ενώ η Αγγλία υπήρξε υποστηρικτής των διεργασιών που οδήγησαν στον Πρότυπο Νόμο⁹², τελικά δεν τον υιοθέτησε πλήρως αλλά θέσπισε τον Περί Διαιτησίας Νόμο του 1996⁹³. Ο τελευταίος είναι πολύ πιο αναλυτικός από τον Πρότυπο Νόμο. Αλλά είναι σε μεγάλο βαθμό συμβατός τόσο με τον Πρότυπο Νόμο όσο και με τη Σύμβαση της Νέας Υόρκης. Άλλωστε ο Πρότυπος Νόμος εκδόθηκε ως εισήγηση για κοινή βάση των κρατικών νομοθετημάτων. Σκοπός του δεν ήταν η εφαρμογή του κατά λέξη αλλά η προώθηση ομοιομορφίας στις βασικές διατάξεις κρατικών νομοθετημάτων.

Στην Αυστραλία, όπως και στην Κύπρο, υπάρχει δυϊκό σύστημα διαιτησίας. Αποφασίστηκε όμως ότι το σύστημα θα αντικατασταθεί με ένα νέο, ενιαίο για όλες τις διαιτησίες νόμο, βασισμένο στον Πρότυπο Νόμο. Αναμένεται ότι αυτή η εξέλιξη θα επιφέρει σημαντική βελτίωση του θεσμού στην Αυστραλία και ανέλιξη της χώρας ως κέντρο διεθνών διαιτησιών⁹⁴.

Παρόμοια εξέλιξη σημειώθηκε φέτος στην Σκοτία. Ο Περί Διαιτησίας (Σκοτίας) Νόμος του 2010 αντικαθιστά όλα τα προηγούμενα σχετικά νομοθετήματα. Ας σημειωθεί ότι αυτά ήταν πολυάριθμα. Τα παλαιότερα από αυτά είχαν ηλικία πέραν των 300 ετών. Με τον νέο νόμο, η Σκοτία καθιέρωσε ενιαίο σύστημα για όλες τις διαιτησίες, το οποίο βασίζεται στον Πρότυπο Νόμο αλλά και στον Αγγλικό Περί Διαιτησίας Νόμο του 1996⁹⁵.

Η πολυπλοκότητα των Κυπριακών νομοθετημάτων για τη διαιτησία δεν δικαιολογείται. Τόσο η νομοθετική εξουσία όσο και οι δικηγορικοί σύλλογοι οφείλουν να επανεξετάσουν τη σχετική νομοθεσία. Παραπάνω έγινε αναφορά σε 3 παραδείγματα χωρών που πρόσφατα εκσυγχρόνισαν τη νομοθεσία τους. Υπάρχουν πολλά άλλα από τα οποία μπορούμε να αντλήσουμε γνώση και ιδέες. Πρέπει να εξεταστεί το ενδεχόμενο θέσπισης ενιαίας για όλες τις διαιτησίες νομοθεσίας η οποία να ανταποκρίνεται στη μοντέρνα πρακτική και τις σύγχρονες απαιτήσεις του χώρου. Γνώμονας πρέπει να είναι η καθιέρωση αποτελεσματικών διαδικασιών επίλυσης. Επίσης η ανέλιξη της χώρας ως κέντρο διεθνών διαιτησιών.

Εκσυγχρονισμός Πρακτικής

Σε πρόσφατη ομιλία του Προέδρου του Κυπριακού Τμήματος CIArb, έγινε εκτενής αναφορά στη σημασία της προκαταρκτικής συνάντησης στη διαιτησία⁹⁶. Η εν λόγω συνάντηση είναι καθοριστική της έκβασης της διαιτησίας αφού σε αυτή

⁹¹ Lord Hacking, “The Story of the Arbitration Act 1979” (2010) 79 *Arbitration* 125.

⁹² M. J. Mustill; and S. C. Boyd, *Commercial Arbitration: 2001 Companion* (London: 2001, Butterworths), σελ.8.

⁹³ *Ibid.*, σελ.11.

⁹⁴ Nicola Nygh; and Sam Luttrell, “The Domestication of the Model Law in Australia” (2009) 75 *Arbitration* 488, σελ.490.

⁹⁵ Hew R. Dundas, “The Arbitration (Scotland) Act 2010: Converting Vision into Reality” (2010) 76 *Arbitration* 2.

⁹⁶ Δημητρίου (παραπάνω, αρ.46).

συζητούνται και αποφασίζονται σημαντικά ζητήματα όπως: Η διαδικασία· η αμοιβή του διαιτητή· το χρονοδιάγραμμα για περαίωση της διαιτησίας. Η σωστή προετοιμασία για την προκαταρκτική συνάντηση και η αξιοποίηση των δυνατοτήτων της μπορεί να περιορίσει στο ελάχιστο τα προβλήματα που θα προκύψουν στο υπόλοιπο της διαδικασίας. Στην προκαταρκτική συνάντηση μπορεί επίσης να συμφωνηθεί κοινή βάση υπολογισμού των δικηγορικών εξόδων των μερών, για τα οποία δεν υπάρχει συγκεκριμένη πρόνοια στη νομοθεσία⁹⁷.

Επιπρόσθετα, η διαιτητική πρακτική μπορεί να βελτιωθεί αισθητά με τη χρήση των διάφορων διαθέσιμων κανονισμών διεξαγωγής διαιτησιών. Παράδειγμα αποτελούν οι Κανονισμοί Διαιτησίας της UNCITRAL, οι οποίοι έχουν αναθεωρηθεί φέτος⁹⁸. Κανονισμοί σαν αυτούς της UNCITRAL καθορίζουν καίρια ζητήματα της διαιτητικής διαδικασίας σαν: Την επίδοση ειδοποιήσεων⁹⁹, τον διορισμό¹⁰⁰ και αντικατάσταση¹⁰¹ διαιτητών· την ανταλλαγή εγγράφων προτάσεων¹⁰², τη διεξαγωγή της ακροαματικής διαδικασίας¹⁰³. Δίνουν ιδιαίτερη βαρύτητα στην αυτονομία των μερών, ενώ ταυτόχρονα περιλαμβάνουν μηχανισμούς επίλυσης αδιεξόδων. Οι κανονισμοί μπορούν να ενσωματωθούν στη ρήτρα διαιτησίας ή να υιοθετηθούν στην προκαταρκτική συνάντηση, ή και αργότερα. Γενικά η υιοθέτησή τους μειώνει τις συγκρούσεις που δυνατόν να προκύψουν στην πορεία της διαιτησίας σε σχέση με διαδικαστικά ζητήματα. Επομένως επιτρέπει την αξιοποίηση του χρόνου και κόστους της διαιτησίας στην ουσία της διαφοράς. Οι κανονισμοί της UNCITRAL όπως και άλλων φορέων¹⁰⁴ έχουν ετοιμαστεί για να εφαρμόζονται σε διεθνείς διαφορές. Εύκολα όμως μπορούν να προσαρμοστούν για εσωτερικές διαιτησίες. Η μετάφρασή τους στην Ελληνική γλώσσα θα συνέτεινε αποφασιστικά στη διάδοση της εφαρμογής τους σε Κύπρο και Ελλάδα.

Επιπρόσθετα, τόσο σε εσωτερικές όσο και σε διεθνείς διαιτησίες, ιδιαίτερα βοηθητική μπορεί να αποβεί η υιοθέτηση των Κανονισμών του Διεθνούς Δικηγορικού Συλλόγου για τη Λήψη Μαρτυρίας σε Διεθνείς Εμπορικές Διαιτησίες¹⁰⁵. Οι εν λόγω κανονισμοί μπορούν να υιοθετηθούν αποκλειστικά ή σε συνδυασμό με κανόνες διαιτησίας. Σημαντικό γνώρισμά τους είναι η αναγνώριση των επιδίκων θεμάτων και η αποκάλυψη του μαρτυρικού υλικού στα αρχικά στάδια της διαδικασίας¹⁰⁶. Η

⁹⁷ π.χ. Ότι θα υπολογιστούν στη βάση των Θεσμών Πολιτικής Δικονομίας, τηρουμένων των αναλογιών.

⁹⁸ <http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/arb-rules-revised/arb-rules-revised-2010-e.pdf>.

⁹⁹ Άρθρο 2.

¹⁰⁰ Άρθρα 6-10.

¹⁰¹ Άρθρο 14.

¹⁰² Άρθρα 20, 21 & 24.

¹⁰³ Άρθρα 17, 27 & 28-32.

¹⁰⁴ π.χ. Κανονισμοί Διαιτησίας του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου:

http://www.iccwbo.org/uploadedFiles/Court/Arbitration/other/rules_arb_english.pdf.

¹⁰⁵ http://www.ibanet.org/Publications/publications_IBA_guides_and_free_materials.aspx.

¹⁰⁶ Peter J. Rees, "The Revised IBA Rules of Evidence" (2010) 76 *Arbitration* 514, σελ.515.

επιτυχία που έχουν σημειώσει στο χώρο της διεθνούς διαιτησίας είναι τεράστια¹⁰⁷ και καλό θα ήταν να εξετάζεται η υιοθέτησή τους και σε διαιτησίες της Κύπρου και της Ελλάδας. Όπως και με τους κανονισμούς διαιτησίας, μπορούν να εφαρμοστούν και σε εσωτερικές διαιτησίες με τις κατάλληλες προσαρμογές. Δεν υπάρχει διαθέσιμη έκδοση των κανονισμών στην Ελληνική. Η μετάφρασή τους θα ήταν πολύ χρήσιμη για την ποιοτική εξέλιξη του θεσμού της διαιτησίας σε Ελλάδα και Κύπρο.

ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

Εφόσον γίνονται παραπάνω εισηγήσεις για εκσυγχρονισμό, θα ήταν παράλειψη να μην γίνει αναφορά, έστω και με συντομία, στην έλευση ενός νέου για Κύπρο και Ελλάδα θεσμού επίλυσης διαφορών¹⁰⁸. Εντός του 2011 οι χώρες μας, ως κράτη μέλη της Ε.Ε., έχουν υποχρέωση να θεσπίσουν νομοθεσία για τη διαμεσολάβηση¹⁰⁹, τουλάχιστον για διασυνοριακές διαφορές. Η διαμεσολάβηση είναι διαδικασία υποβοηθούμενης διαπραγμάτευσης¹¹⁰. Έχει γνωρίσει μεγάλη επιτυχία¹¹¹ αλλού, όπως στις Ηνωμένες Πολιτείες, το Ηνωμένο Βασίλειο και τις Σκανδιναβικές Χώρες. Πιλοτικές εφαρμογές του θεσμού σε χώρες όπου δεν υπήρχε παράδοση σε τέτοιες μεθόδους επίλυσης διαφορών, όπως η Σλοβενία, επίσης έχουν να επιδείξουν θεαματικά αποτελέσματα¹¹².

Ως νέος θεσμός, αναμένεται ότι θα αντιμετωπιστεί με επιφυλακτικότητα. Άλλωστε είναι δεδομένο ότι υπάρχει ανάγκη προσαρμογής του στις τοπικές ιδιαιτερότητες¹¹³, όπως και του θεσμού της διαιτησίας. Είναι επίσης ανάγκη να καταρτιστούν διαδικασίες επιλογής της αρμόζουσας για κάθε περίπτωση μεθόδου επίλυσης. Αποτελεί καθήκον του χώρου η αξιοποίηση αυτών των θεσμών ώστε να συμβάλουν στη βελτίωση του συστήματος απονομής δικαιοσύνης. Αλλά η βελτίωση του συστήματος προϋποθέτει την αναβάθμιση και ορθή αξιοποίηση όλων των διαθέσιμων διαδικασιών, περιλαμβανομένων και των Δικαστικών.

¹⁰⁷ *Ibid.*, σελ.523.

¹⁰⁸ Απόστολος Άνθιμος, «Η Έλευση ενός «Νέου» Θεσμού-Διαμεσολάβηση» (2010) 64(4) *Αρμενόπουλος* 469.

¹⁰⁹ Οδηγία 2008/52/ΕΚ για Ορισμένα Θέματα Διαμεσολάβησης σε Αστικές και Εμπορικές Υποθέσεις: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:136:0003:0008:EL:PDF>.

¹¹⁰ Χρήσιμες πληροφορίες και παραπομπές είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα του Ελληνικού Κέντρου Διαμεσολάβησης και Διαιτησίας: <http://www.hellenic-mediation.gr/>.

¹¹¹ Colleen M. Hanycz, “More access to less justice: efficiency, proportionality and costs in Canadian civil justice reform” (2008) 27(1) *C.J.Q.*98, p.99· *c.f.* Peter N. Thompson, “Enforcing Rights Generated in Court-Connected Mediation-Tension between the Aspirations of a Private Facilitative Process and the Reality of Public Adversarial Justice”, (2004) 19 *Ohio St. J. on Disp. Resol.* 509, σελ.512· και Matthew Brunsdon-Tully, “There is an A in ADR but does anyone know what it means any more?” (2009) 28(2) *C.J.Q.*218, σελ.236.

¹¹² <http://www.sodisce.si/>.

¹¹³ Δήμητρα Τριανταφύλλου, «Η Διαμεσολάβηση-Εργαλείο Ανάπτυξης και Υποδομής- Προκλήσεις και Ευκαιρίες» 15/06/09: <http://themis.duth.gr/modules.php?name=News&file=print&sid=1>.